

N:o 17.

Af Herr Wallenberg, André Oscar: *Om ändringar i Kongl. Kungörelsen den 20 Maj 1864 angående enskilda banker, med rätt att utgifva egna banksedlar.*

Det Svenska bankväsendet erhöll genom den ifrågavarande författningen mera noggrant utstakade grunder än dem, hvilka förefunnos under de föregående trettiofyra åren, då enskilda banker tid efter annan uppkommo på grund af bolagsordningar, fastställda af Kongl. Maj:t, utan att fullt identiska bestämmelser för alla banker dervid iakttogos. Nu ifrågavarande banklag föreskrifver, i afseende på banksedelutgifningsrätten, tvänne viktiga bestämmelser, som icke ingått i de före den tiden fastställda bolagsordningarne. Den ena: att intecknadt skuldebref ej får såsom grundfondshypotek godkännas, med mindre än att detsamma ligger inom fastighetens halfva taxeringsvärde; den andra: att banksedelutgifningsrätt icke får grundas på andra kreditivsäkerheter än dem som äro med grundfondshypoteken i godhet fullt jemförliga. Dessa förändringar vidtogos i syftning att för alla utelöpande banksedlar en reel valuta skulle ligga till grund. Äldre bankmän hyste och uttalade sina betänkligheter häremot, men erfarenheten har sedermera ådagalagt, både att enskilda banker kunnat uppkomma på de nya grunderna, och att kassakreditivrörelsen kunnat, icke allenast fortfara, utan högst betydligt utvidgas.

Redan vid 1862—1863 års riksdag yrkades, att de enskilda bankernas sedelutgifningsrätt ej skulle få grundas på i kassa liggande riksbankssedlar, men pluraliteten ansåg då denna förändring alltför genomgripande. Man egde ej då en noggrann statistik öfver bankrörelsen, och man hade följaktligen icke för sig klart, *att totalbeloppet utelöpande banksedlar icke beror af utgifvaren utan helt och hållet af allmänna rörelsens behof.* När rörelsen är liflig, behöfver densamma ett större belopp banksedlar, än då rörelsen är hvad man kallar "tryckt". Den förändring, som jag nu tillåter mig föreslå i 26, 27 och 28 §§, har till hufvudsaligt syftsmål, *att hvarje bank skall, i likhet med Riksbanken, infria sina egna banksedlar med rikets mynt enligt banksedlens lydelse.* Det är en oegentlighet att infria en förbindelse af banksedels

natur med någonting annat än mynt. Det synes vara en fördel för Riksbanken, att de enskilda bankerna i sina kassor hålla ett betydligt belopp riksbankssedlar, men först och främst är detta belopp icke särdeles stort, och för det andra kommer det *i alla fall* att behövas, äfven sedan det upphört att kunna inräknas bland grunderna för banksedelutgifningsrätten. Deremot komma samtliga enskilda banker att med Riksbanken dela omtanken för anskaffandet af den quantitet ädla metaller, som i landets rörelse är af nöden, hvarjemte tillgången på de ädla metallerna kommer att erhålla någon spridning till olika delar af landet, i stället för att, såsom nu är fallet, ligga samlad i en af rikets gränsorter. Man kan för någon tid blunda för detta ömtåliga förhållande, men den som önskar medverka att ordna bankväsendet på *fasta* grunder, bör ej lemna denna omständighet utan afseende.

När de enskilda bankernas rätt att utgifva egna banksedlar ej vidare får grundas på i kassa liggande riksbankssedlar, så är en naturlig följd, att "behållningen af i Sveriges Riksbank insatta medel" ej må berättiga enskild bank till ytterligare banksedelutgifningsrätt.

Den begränsning af banksedelutgifningsrätten, jag här tillåtit mig att föreslå, vållar ingen sådan inskränkning, att allmänna rörelsen deraf kommer att lida något men. Banksedelutgifningsrätten har hittills *icke* kunnat begagnas af de enskilda bankerna till den utsträckning banklagen medgifvit. Omkring 16,000,000 R:dr obegagnad banksedelutgifningsrätt har en längre tid uti kvartalsrapporterna uppgifvits, och då de enskilda bankernas kassor, tillsammans med i Riksbanken insatta medel, ej uppnå högre belopp i medeltal än 13,000,000 R:dr, så synes deraf att några särdeles svårigheter ej torde för de enskilda bankerna uppkomma. Den ökade kostnad, som blir förknippad med att anskaffa och i kassa hålla en del *verkligt mynt*, kommer väsendtligen att inskränkas, då guldmynt blir allmänt antaget.

I sammanhang med förändringen uti § 26 har jag tillåtit mig att uti § 27 införa de bestämmelser, som blifva tillämpliga, så snart allmänna rörelsen påkallar banksedlar, lydande å guldmynt. Det är klart, att ingen enskild bank finner anledning utgifva sådana banksedlar förr, än rörelsen fordrar dylikt liquidationsmedel, men de nödiga bestämmelserna böra vara gifna långt förr, än de behöfva tillämpas. Anledningen, hvarföre jag tillåtit mig föreslå valörerna å dessa sedlar till $\frac{1}{2}$ och 2 caroliner, är den, *att ingen banksedel bör utgifvas å samma belopp som något*, uti varande eller blifvande myntsystem ingående, *myntstycke*. Framför allt bör aldrig banksedel utfärdas å *en* carolin, hvilket myntstycke utgör det värdebegrepp, som icke bör af någon förbindelse representeras eller bortblandas. Genom att i § 28 tillförbinda de banker, hvilka utgifva banksedlar å $\frac{1}{2}$ carolin, att inlösa tvänne sådana ^{1/2} banksedlar med *en* carolin, har man helt och hållet förebyggt möjligheten af banksedlars infriande med skiljemynt. När carolinen, som

jag hoppas, blifver landets myntenhet, måste silfvermynt, liksom kopparmyntet länge varit, blifva skiljemynt.

Ett förbud mot banksedlars utgifvande med sådan lydelse, att de kunna alternativt invexlas med guldmynt eller med silfvermynt, har jag ansett högeligen af nöden. Enligt förberörda motiver hemställer jag vördsamt, att Riksdagen måtte för sin del besluta, det förutnämnda §§ i Kongl. Kungörelsen den 20 Maj 1864 måtte erhålla följande lydelse:

§ 26.

Bankbolag, som till utgifvande af egna banksedlar är berättigadt, må ej utlemna eller i allmänna rörelsen på en gång utelöpande hålla större belopp, än som sammanlagdt i värde motsvaras af:

- a) det i allmänt förvar nedsatta grundfondshypotek, enligt enskilda bankens räkenskaper;
- b) behållningen i enskilda bankens egna kassor af rikets mynt;
- c) guld och silfver efter samma beräkningsgrund i afseende på värdet som för Sverges Riksbank nu är eller framdeles kan blifva föreskrifvet;
- d) de för kassakreditiv lemnade säkerhetshandlingar, hvilka enskilda banken innehar och som äro till beskaffenheten med grundfondshypotek jemförliga, i den mån kreditiven äro anlitade; dock aldrig till större belopp än som motsvara femtio procent af bankens hela grundfond.

§ 27.

Mom. 1. De af bankbolag utgifna banksedlar skola utställas till innehafvaren, att utan ränta vid anfordran inlösas, och underskrifvas af minst två bland Styrelsens ledamöter samt en bankens tjänsteman, som dertill af Styrelsen förordnas.

Mom. 2. Banksedlar, lydande å guldmynt, få endast utfärdas å en half, två, fem, tio, femtio och etthundra caroliner, präglade enligt Kongl. Kungörelsen af den 31 Juli 1868 angående präglingen af guldmynt. De skola till storlek och form vara så beskaffade, att papperet till dem å $\frac{1}{2}$ och 2 caroliner är 4,5 tum i längd och 2,5 tum i bredd; till dem å 5 och 10 caroliner 5 tum i längd och 4,5 tum i bredd; samt till dem å 50 och 100 caroliner 7,5 tum i längd och 4,5 tum i bredd; allt enligt Kongl. stadgan af den 10 November 1865 om mått och vikt.

Mom. 3. Banksedlar lydande å silfvermynt få endast utställas å fem, tio, femtio, etthundra, femhundra och ett tusen R:dr R:mt.

De skola till storlek och form vara så beskaffade, att papperet till dem å 5 och 10 R:dr är 4,5 tum i längd och 2,5 tum i bredd, till dem å 50 och 100 R:dr 5 tum i längd och 4,5 tum i bredd, samt till dem å 500 och 1,000 R:dr 7,5 tum i längd och 4,5 tum i bredd, allt efter Kongl. Stadgan om mått och vigt den 10 November 1865.

Mom. 4. Ej må banksedlar utfärdas med lydelse att kunna infrias antingen med guldmynt eller med silfvermynt.

Mom. 5. Banksedlar må tillverkas af ofärgadt papper, dock icke till likhet med Sveriges Riksbanks sedlar. Om tryckning eller gravering ankomme på bolaget att bestämma; dock bör banksedels valör alltid vara tydliggen utmärkt.

§ 28.

Mom. 1. Banksedel skall ovilkorligen, då den i bankens hufvudkontor till invexling företes, inlösas enligt lydelsen med rikets mynt.

Mom. 2. Mot tvänne banksedlar, hvardera lydande å en half carolin, utgifna af samma bank, är innehafvaren berättigad att vid invexling erhålla *en* carolin.

Mom. 3. Vägras inlösen, vare banksedelinnehafvaren berättigad, att jemte kapitalet åtnjuta ränta efter 6 för hundra om året, från den dag inlösen blifvit vägrad, intilldess betalning kan erhållas.

Under förutsättning att Riksdagen behagar gilla dessa förslag, och enär jag anser, att de enskilda banker, hvilka erhållit fastställda bolagsordningar, grundade på hittills gällande föreskrifter, ej kunna under löpande oktroy åläggas nya vilkor, så hemställer jag vördsamt, det Riksdagen behagade besluta:

en underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t, att ny eller förlängd oktroy icke må för enskild bank utfärdas, med mindre än bolaget, i afseende på banksedelutgifningsrätten, underkastar sig de nu ifrågasatta bestämmelserna.

Stockholm den 27 Januari 1869.

A. O. Wallenberg.